

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84937,Kowalski-Marian.html>
2022-10-02, 09:26

Kowalski Marian

KOWALSKI Marian (15 VIII 1821, Dobrzyń – 9 VI 1884, Kazań, Rosja), astronom. Pochodził ze zubożałej rodziny szlacheckiej.

Gimnazjum ukończył w Płocku, studia inżynierskie rozpoczął w Warszawie. W 1841 wstąpił na Uniw. Petersburski, który ukończył ze złotym medalem w 1845. W 1846 pracował w obserwatorium w Pułkowie. W 1847–49 wziął udział w ekspedycji astronomiczno-geodezyjnej na pn. Ural. W VIII 1850 został asystentem na Uniw. Kazańskim, w 1852 profesorem tej uczelni, w 1854 został mianowany dyrektorem uniwersyteckiego obserwatorium astronomicznego.

W 1852 i 1855 w dwóch rozprawach przedstawił teorię ruchu planety Neptun (odkrytej w 1846) z uwzględnieniem zaburzeń długookresowych ze strony Jowisza, Saturna i Urana; za pierwszą z tych prac otrzymał medal Petersburskiej Akad. Nauk. W 1856 opracował metodę obliczania zaćmień i zakryć gwiazd. W 1859 powstała jego najślawniejsza praca, w której zaproponował (i zastosował do katalogu Bradleya) metodę wyznaczania ruchu Słońca na podstawie ruchów własnych gwiazd; rezultatem tych badań była również hipoteza o ruchu obrotowym naszego systemu gwiazdowego i matematyczna metoda wyznaczenia środka tego ruchu z ruchów własnych gwiazd. W pracy tej K. pół wieku przed J. Kapteynem posłużył się diagramami biegunowymi, które obecnie są nazywane figurami Kapteyna. W 1872 podał najlepszy wówczas sposób obliczania orbit gwiazd podwójnych na podstawie obserwacji. Prowadził również pozycyjne obserwacje gwiazd; na ich podstawie zestawił katalog ponad 4200 gwiazd o jasności do $9,5^m$ w strefie deklinacji od $+75$ do $+80^\circ$. Przedsięwzięcie to wpisywało się w międzynarodowy program katalogowania pozycji gwiazd koordynowany przez Astronomische Gesellschaft. Redukcja

obserwacji została zakończona w 1883.

W 1970 imieniem K. nazwano krater znajdujący się na niewidocznej z Ziemi półkuli Księżyca.

D.J. Martynow: *Marian Albertowicz Kowalski*, [w:] M.A. Kowalski: *Izbrannyje raboty po astronomii*, Moskwa 1951, s. 7-40; b.a., nekrolog: *Associates Deceased – Associates Marian Kowalski*, „Monthly Notices of the Royal Astronomical Society” 1885, Vol. 45.

Jarosław Włodarczyk

[Poprzedni](#)
[Następny](#)